

Dodatne činidbe u dioničkom društvu i društvu s ograničenom odgovornošću

Božo Prelević, dipl. iur.

Temeljna obveza dioničara u dioničkom društvu je uplata dionica, dok je temeljna obveza člana društva s ograničenom odgovornošću uplata poslovnih udjela. Uz navedene temeljne obveze dioničara i člana društva, statutom, odnosno društvenim ugovorom oni se mogu obvezati na određene dodatne činidbe prema društvu. Autor u članku analizira zakonske odredbe o dodatnim činidbama na koje su se obvezali dioničari i članovi društva, sa primjerom propisivanja dodatnih činidbi člana društva u društvenom ugovoru.

1. Uvod

Zakonom o trgovačkim društvima¹ (u nastavku teksta: Zakon) predviđena je mogućnost propisivanja obveze za dioničare i imatelje poslovnih udjela u društvima s ograničenom odgovornošću na dodatne činidbe. Ove činidbe mogu, barem načelno, biti besplatne, ili naplatne, makar se u teoriji u pravilu pod dodatnim činidbama dioničara i udjelničara podrazumijevaju naplatne činidbe. Dok su s jedne strane dodatne činidbe za dioničare određene u statutu dioničkog društva, s druge strane dodatne činidbe imatelja udjela u društvu s ograničenom odgovornošću određuju se društvenim ugovorom.

Zakonom su pravila o obveznim dodatnim činidbama imatelja udjela u društvima s ograničenom odgovornošću uređene detaljnije u odnosu na pravila o dodatnim činidbama dioničara. U nastavku ćemo se najprije upoznati s odredbama Zakona o dodatnim činidbama dioničara.

2. Dodatne činidbe dioničara prema dioničkom društvu

Kako smo naveli, dodatne činidbe dioničara prema dioničkom društvu mogu biti besplatne i naplatne.

2.1. Besplatne činidbe dioničara

Besplatne činidbe dioničara uređene su u čl. 218. Zakona.

ističemo...

U slučaju da je za prijenos dionice potrebna suglasnost društva, statutom se dioničarima može propisati obveza da su pored uplate u temeljni kapital društva dužni uz naplatu, ili bez naplate ispuniti činidbe koje nisu u novcu, odnosno koje su besplatne.

Obveze dioničara i njihov opseg moraju se naznačiti u dionicama i u privremenicama.

Zakonom je određeno kako se u statutu može propisati ugovorna kazna za slučaj da se dodatne obveze ne ispune ili da se ne ispune onako kako je to određeno. Dodatne obveze dioničara koje su besplatnog karaktera dolaze u obzir samo iznimno. Dodatne nenovčane činidbe dioničara javljaju se u praksi u pravilu kod proizvodnih dioničkih društava.

2.2. Naplatne činidbe dioničara

Za razliku od besplatnih činidbi dioničara iz čl. 218. Zakona, u čl. 225. Zakona uređene su naplatne činidbe dioničara. Iz ove zakonske odredbe proizlazi kako se dioničarima za dodatne činidbe na koje su

¹ Nar. nov., br. 111/93, 34/99, 121/99-vjerodostojno tumačenje, 52/00- Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11-Kazneni zakon, 152/11-pročišćeni tekst, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23, 130/23 i 136/24.

temeljem statuta obvezni prema društvu, pored ulaganja u temeljni kapital društva, može platiti naknada koja ne prelazi vrijednost usluge, bez obzira na to je li u računu dobiti i gubitka iskazana dobit.

3. Dodatne činidbe članova prema društvu s ograničenom odgovornošću

Društvenim ugovorom se članovi društva mogu obvezati, pored uplate poslovnih udjela, na dodatne uplate novca, ili ispunjenje drugih činidbi koje imaju imovinsku vrijednost².

ističemo...

Treba istaknuti kako se time ne povećava temeljni kapital društva.

Obveza na dodatnu činidbu članova prema društvu s ograničenom odgovornošću može biti utvrđena isključivo društvenim ugovorom.

Primjer: Odredba društvenog ugovora o ispunjenju dodatnih činidbi

“Čl. __

Članovi Društva mogu izvršiti dodatne činidbe koje imaju imovinsku vrijednost bez povećanja temeljnog kapitala Društva sukladno svojoj odluci i odredbama Zakona o trgovačkim društvima”.

Kako je vidljivo iz navedenog primjera, u društvenom se ugovoru može odrediti i da članovi društva donose odluku o tome da će društvu učiniti dodatna plaćanja. Ako u društvenom ugovoru nije izričito određeno da se takva odluka donosi većinom od najmanje tri četvrtine danih glasova, članovi društva mogu odluku donijeti samo jednoglasno³.

U slučaju da član društva, kada se to od njega traži, ne ispuni svoju obvezu naknadnog plaćanja društvu koja je ograničena određenim iznosom, a kada nije tako ograničena ako ne prelazi iznos određen društvenim ugovorom, primjenjuju se odredbe Zakona o zakašnjenju s uplatom poslovnog udjela, ako društvenim ugovorom nije određeno nešto drugo. Prednik člana društva odgovara za plaćanje društvu samo do visine obveze u vrijeme podnošenja prijave za upis njegova izlaska iz društva u knjigu poslovnih udjela.

3.1. Stavljanje poslovnog udjela na raspolaganje društvu

Sukladno čl. 391. st. 4. Zakona, u slučaju da obveza dodatnog plaćanja nije ograničena određenim iznosom, član društva koji je u cijelosti uplatio poslovni udio može se osloboditi obveze plaćanja koja otpada na njegov poslovni udio tako da u roku od mjesec dana nakon što se od njega zahtijeva plaćanje društvu stavi svoj poslovni udio na raspolaganje. Ako član društva u tome roku ne plati ono što se od njega traži niti se koristi spomenutim pravom, društvo ga može preporučenim pismom obavijestiti da se smatra kako je svoj poslovni udio stavio na raspolaganje društvu.

ističemo...

U tom slučaju društvo mora u roku od mjesec dana od primitka spomenute izjave člana društva, odnosno od spomenute obavijesti članu, njegov poslovni udio izložiti prodaji javnim nadmetanjem, a prodaji na drugi način samo ako se s time suglasi član društva o čijem je poslovnom udjelu riječ.

Iznos postignut prodajom poslovnog udjela koji preostane nakon pokrića troškova prodaje i podmirenja obveze dodatnog plaćanja, društvo je dužno isplatiti članu društva. Ako se tražbina društva ne može podmiriti iznosom dobivenim od prodaje poslovnog udjela, poslovni udio pripada društvu koje ga može otuđiti za vlastiti račun. Društvenim ugovorom se način podmirenja obveze člana društva određen ovom odredbom može ograničiti na slučaj kada zahtijevano dodatno plaćanje društvu prelazi neki određeni iznos.

3.2. Povrat uplaćenog članovima društva

Ono što je uplaćeno društvu od strane članova, može se vratiti članovima društva ako nije potrebno za pokriće gubitka društva.

ističemo...

Povrat uplaćenog dopušten je samo svim članovima u omjeru njihovih poslovnih udjela i ne prije isteka tri mjeseca od kada društvo objavi odluku o povratu⁴.

U slučaju da je društvenim ugovorom predviđeno da su dodatne uplate moguće i prije nego što se u potpunosti uplate ulozi, povrat tako uplaćenog nije dopušten prije nego što se u potpunosti ne uplate temeljni ulozi.

Ako se navedene uplate vrate protivno toj zabrani, primatelji vraćenog iznosa, članovi uprave i preostali članovi društva odgovaraju društvu sukladno čl. 407. i 430. Zakona. Treba istaknuti kako je odluka o povratu dodatnih uplata novca, odnosno dodatnih činidbi članovima društva u isključivoj nadležnosti skupštine⁵. To znači kako se donošenje ove odluke ne može nikako izuzeti iz njene nadležnosti i povjeriti nekom drugom tijelu društva.

3.3. Ispunjenje činidbi koje nisu u novcu, ali imaju imovinsku vrijednost

ističemo...

Društvenim ugovorom može biti predviđena mogućnost ispunjenja činidbi od strane članova prema društvu koje nisu u novcu, ali imaju određenu imovinsku vrijednost.

U slučaju da se, pored uplate poslovnih udjela, jedan, ili više članova obveže društvu na činidbe koje se ne sastoje u isplati novca, ali imaju imovinsku vrijednost, u društvenom ugovoru moraju se odrediti:

- opseg i pretpostavke za ispunjenje tih činidbi;
- mjerila za određivanje naknade koju za to društvo treba platiti te;

² Čl. 391. st. 1. Zakona.

³ Čl. 392. st. 2. Zakona.

⁴ Čl. 391. st. 5. Zakona.

⁵ Čl. 441. st. 2. Zakona.

- ugovorna kazna za slučaj neispunjenja, ili neurednog ispunjenja preuzete obveze.

Pri tome plaćanja društva ne mogu biti veća od vrijednosti činidbi koje treba ispuniti.

3.4. Opis u knjigu poslovnih udjela

Treba podsjetiti kako se u knjigu poslovnih udjela, koju je dužna voditi uprava društva, između ostalog upisuju i eventualne dodatne činidbe koje je član dužan ispuniti prema društvu i koje je ispunio⁶.

3.5. Prijenos poslovnog udjela i dodatne činidbe

Društvenim ugovorom se za prijenos poslovnog udjela postaviti određeni uvjeti. Između ostalog, društvenim ugovorom se može predvidjeti da je za prijenos poslovnog udjela potrebna suglasnost društva.

ističemo...

S time u vezi, Zakonom je određeno kako se poslovni udio uz kojega je vezana obveza ispunjenja dodatnih činidbi može prenositi samo uz suglasnost društva⁷.

Društvu, odnosno drugim članovima društva je u interesu da su upoznati s namjerom prijenosa poslovnog udjela te sa potencijalnim stjecateljem poslovnog udjela, jer na taj način mogu procijeniti može li stjecatelj poslovnog udjela uopće ispuniti dodatnu činidbu. Ova odredba predstavlja zapravo statusnopravnu posljedicu ugovaranja dodatnih činidbi.

4. Zaključak

Dodatne činidbe dioničara uređuju se u statutu dioničkog društva. S druge strane, dodatne činidbe člana društva uređuju se društvenim ugovorom. Društvenim ugovorom može biti samo utvrđen pravni temelj za određivanje dodatnih činidbi članova temeljem odluke skupštine društva.

Zakonom je propisana većina potrebna za donošenje odluke u takvom slučaju. Dodatnim uplatama novca putem dodatnih činidbi određenih statutom, ili društvenim ugovorom, nije potrebno poštivati stroga pravila kao u slučaju povećanja temeljnog kapitala, ili zajma kojim se nadomješta kapital. Dodatnim činidbama se omogućuje lakše pribavljanje kapitala potrebnog za financiranje poslovanja društva.

Ne zaboravite:

- Dioničarima se za dodatne činidbe na koje su temeljem statuta obvezni prema društvu, pored ulaganja u temeljni kapital društva, može platiti naknada koja ne prelazi vrijednost usluge, bez obzira na to je li u računu dobiti i gubitka iskazana dobit.
- Društvenim ugovorom se članovi društva mogu obvezati, pored uplate poslovnih udjela, na dodatne uplate novca, ili ispunjenje drugih činidbi koje imaju imovinsku vrijednost, kojima se ne povećava temeljni kapital društva.
- Obveza na dodatnu činidbu članova prema društvu s ograničenom odgovornošću može biti utvrđena isključivo društvenim ugovorom.
- Društvenim ugovorom može biti predviđena mogućnost ispunjenja činidbi od strane članova prema društvu koje nisu u novcu, ali imaju određenu imovinsku vrijednost.
- Dodatne činidbe koje je član dužan ispuniti prema društvu upisuju se u knjigu poslovnih udjela, koju je dužna voditi uprava društva.
- Poslovni udio uz kojega je vezana obveza ispunjenja dodatnih činidbi može prenositi samo uz suglasnost društva.

Literatura:

- 1) Zakon o trgovačkim društvima (nar. nov., br. 111/93, 34/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23, 130/23 i 136/24).

6 Čl. 410. st. 1. Zakona.

7 Čl. 412. st. 4. Zakona.